

Novembri hakul

Ees seisab pime ja külm aeg, millele paljud lähevad vastu veelgi murelikumalt kui varasemal aastail. Liiga hästi on veel meeles eelmise talve lumi ja pakane. Ja kuigi aegajalt kostub lubadusi, et masu on kohe möödas, jätkub see rahakotis endise järjekindlusega. Talveks soojale maa-le siirduvaid haneparvi nähes tundus rohkem kui kunagi varem, et need linnud on teinud õige otsuse.

Aga aga siin muu aitagi, kui ikka targalt edasi talitada ja eeskätt mitte unustada lihtsaid rõõme.

Peatselt on käes *halloween* – vana keldi püha, mis jõudnud meieni ringiga Ameerikast. Kuna pimedas sügisõhtus on iga valgushelk teretunud, ei maksa ära põlata ka kommet valmistada kõrvitsast laternaid ja need süüdata. Mis sellest et see on ameerikalik. Idaranniku keskklassi ameeriklased, keda me vahel lapsikuks kipume põlastama, ongi ehk seda, aga miks mitte sellest mõnevõrra eeskuju võtta. Ehtida oma aedu, rõdusid ja maju mitte ainult jõuludeks, vaid mis tahes tähtpäevaks. Ülemäära muretsemata, kas on ikka maitsekas ja mida naabrid arvavad.

VIVIKA VESKI

LUGEJA KÜSIB

Elupuude paljundamine seemnetest

Tänavu suve lõpul köitis mu tähelepanu elupuu. Pole kunagi varem näinud tal nii ohtralt suuri seemnekobaraid. Oksad on lausa lookas ja vajuvad alla. Milline kaunis vaatepilt! Kas saaks elupuuistikuid ise ette kasvatada? Olen uurinud palju kirjandust, aga selle kohta ei leidnud midagi. Suures koguses istikuid osta on ju kallis, aga paljundamiseks on vaja teada külvi ja kasvuaegse hooldamise kohta. Palun sellekohast õpetust.

Vastab

KADRIN LINNA

Kahjuks ei sattunud teile kätte dendroloog Helve Sara-puu ammu ilmunud käsiraamat “Puude ja pöösaste paljundamine” (kirjastus Valgus, Tallinn 1969). Selles on põhjalik kirjeldus elupuude paljundamise kohta nii seemnetest kui pistikutest.

Harilik elupuu (*Thuja occidentalis*) on aeglase kasvuga, ent pika elueaga liik, mille seeme valmib septembri lõpul. Väikestes pruunikates käbides asuvatel seemnetel on väike tiib. Kõige lihtsam on koguda seemneid päikesepaistelisel päeval, kui käbid avanevad.

Selleks laotage pöosa alla riie ja raputage oksti. Nii saate riidelt puhastad seemned kätte. Sel sügisel on nüüsguseks koristuseks juba hilja. Suurem osa käbisid on tõenäoliselt tühjaks pudenenud. Kuid võite korjata käbisid ja pärast soojas õhurikkas kohas kuivatamist järelejäänud seemned välja sõeluda. Seemneid säilitage kevadeni kuivas jahedas ruumis.

Oma kodumaal Põhja-Ameerikas kasvab harilik elupuu madalamatel niiskematel aladel. Meil lepit ta mitmesuguste muldadega, kuid paremini kasvab siiski niiskemal lubja- ja toitaineterikkal saviliivmullal. Kuna seemnest tärganud taimed peavad jääma kaheks aastaks külvikohale, tuleb sellega varkult arvestada, valmistades ette sobiva peenra.

REPRO

Avamaakülviks olgu kergem hästi õhustatud liivakas ja niiskustpidav muld korralikult umbrohu puhastatud. Raske külm savimuld selleks ei kõlba. Samuti võite elupuuseemne külvata lavasse ridadena, mille vahe on 15–20 cm. Mõlemal juhul olgu külvisügavus 1 cm. Külvake varakult, kui mullas on rohkelt niiskust, lavamulda võite vajadusel enne ka kasta.

Elupuuseeme hakkab idanema juba 12° juures. Parim mullasoojus idanemiseks on 20–25°, kuid see ei tohi tõusta üle 35°. Mõnusama idanemiskeskonna loomiseks katke märgitud ridadega külv samblavõi saepuruga. 3–4 nädala pärast tõmmake kattepuru reavahedesse, sest siis hakkavad tõusmed tärkama. 4–6 nädalat pärast külvi, kui tõusmeid on hulgaliselt, tuleb neid varjutada, kaitsmaks ereda päikese eest. Lavadele on lihtne varjureste panna. Peenral võite külviridade vahele nende lõunapoolisel küljel torgata lehtpuude oksti.

Ka ei tohi nüüd unustada kastmist. Kuival ajal kastke rikkalikult vähemalt kord nädalas. Vesi jõuab paremini ja sügavamale soojenenud mullas, seepärast kastke õhtuti. Pärast kastmist või vihma kobestage mulda pindmiselt, 3–5 cm sügavuselt, suve teisel poolel aga sügavamalt (10 cm) ning eemaldage umbrohi. Paar korda suve jooksul võite anda reavahedesse lahjendatud vedelväetist.

Elupuud pikeerige peenrale 15–20cm vahedega, aga kasvukohale istutage juba 5–6aastased istikud.